

Карел Чапек

Офир

Хората на площад „Св. Марко“ дори не се обръщаха, когато стражарите водеха старчето при дожа¹. Старецът беше твърде изпаднал и мръсен, човек би казал, че е някакъв пристанищен джебчия.

– Тоя човек – доложи *podestá viceregente*² пред трона на дожа – твърди, че се нарича Джовани Фиало, търговец от Лисабон. Уверява, че е собственик на кораб и че бил пленен от алжирски пирати заедно с целия екипаж и с всичката си стока; казва, че успял да избяга от една галера и че е в състояние да окаже голяма услуга на Венецианската република – каква, това можел да повери само лично на негова милост дожа.

Старият дож внимателно гледаше с птичите си очи рошавия старец.

– Ти казваш значи – продума най-последно той, – че си работил на някаква галера?

Вместо отговор доведеният човек оголи мръсните си глезени; бяха подути и ожулени от веригите.

– А гърбът ми – добави той – е покрит с рани, ваша милост. Ще заповяда ли да ви ги покажа...

– Не, не – побърза да каже дожът. – Не е нужно. Какво си искал да ни съобщиш?

Измършавялото старче вдигна глава.

– Дайте ми кораби, ваша милост – каза той определено. – Ще ги заведа в Офир, страната на златото.

– В Офир – измънка дожът. – Ти си намерил Офир?

– Намерих го – каза старецът – и стоях там девет месеца, тъй като се наложи да поправяме кораба.

Дожът размени бърз поглед със своя съветник, Порденонския епископ.

Къде се намира Офир? – попита той стария търговец.

– На три месеца път оттук – каза мореплавателят. – Трябва да се заобиколи цяла Африка и след това да се плава отново на север.

Порденонският епископ се наведе, слушайки внимателно.

– Офир на морския бряг ли е?

– Не е. Той се намира на девет дни път от крайбрежието и е разположен около едно голямо езеро, синьо като сапфир.

Порденонският епископ леко кимна с глава.

– А как попадна във вътрешността на страната? – попита дожът. – Казват, че Офир бил отделен от морето с непроходими планини и

---

1. ДОЖ – най-висш сановник във Венецианската република.

2. *Podestá viceregente* (итал.) – заместник-кмет.

пустини.

– Да – каза мореплавателят Фиало, – за Офир не води никакъв път. Пустинята гъмжи от лъвове, а планините са стъклени и гладки като муранско стъкло.

– И въпреки това ти се озова отвъд тях? – не се съдържа дождът.

– Да. Докато поправяхме кораба, който беше тежко повреден от бурите, на брега дойдоха хора, облечени в бели одежди с пурпурни кантове, и ни дадоха знак.

– Негри? – попита епископът.

– Не, монсиньор. Бели като англичани, а косите им бяха дълги, посипани със златен прах. Бяха твърде красиви.

– Ами бяха ли въоръжени? – подпитваше дождът.

– Имаха златни копия. Наредиха ни да вземем всички железни предмети и да ги разменим в Офир срещу злато. Защото в Офир няма желязо. Самите те следяха да не оставим нещо желязно: взехме и котвите, и веригите, оръжията, дори гвоздеите, с които беше скован корабът ни.

– По-нататък? – попита дождът.

– На брега ни очакваше стадо от крилати магарета, около шейсет на брой. Крилата им бяха като лебеди. Казват ги пегаси.

– Пегас – каза ученият епископ замислено, – за него има запазени сведения още от древните елини. Изглежда, значи, че елините наистина са познавали Офир.

– Всъщност в Офир говорят на гръцки – заяви старият търговец. – Аз зная малко гръцки, тъй като във всяко пристанище винаги ще се намери някой крадец от Крит или Смирна³.

– Интересни вести – мърмореше епископът. – Ами населението на Офир християнско ли е?

– Прости ми, боже – каза Фиало, – но те са неверници, същински езичници, монсиньор. Почитат някакъв си там Аполон, така, струва ми се, го наричаха.

Порденонският епископ поклати глава.

– Точно така. Те навярно са потомци на онези гърци, които са били отнесени там от морската буря след превземането на Троя. А след това?

– След това ли? – каза Джовани Фиало. – Ами натоварихме желязото на крилатите магарета. Трима души, с други думи, аз, един на име

---

3. СМИРНА – град в средата на западния малоазиатски бряг, на дъното на Смирненския залив, врата към цялата западна част на Мала Азия.

Чико от Кадис⁴ и Маноло Перейра от Коимбра⁵, получихме крилати коне и предвождани от офирските мъже, полетяхме право на изток. Пътят ни продължи девет дни. Всяка нощ ние слизахме, за да могат пегасите да се нахранят и напоят. Хранят се само с асфодели⁶ и нарциси.

– Ясно е, че са от гръцки произход – мърмореше епископът.

– На деветия ден ние видяхме езеро, синьо като сапфир – продължаваше старият търговец. – Слязохме на брега му. В него има сребърни риби с рубинени очи. А вместо пясък, ваша милост, в езерото има само перли, на големина колкото малки камъчета. Маноло падна на колене и започна да рови с ръце из перлите; и тогава един от нашите водачи ни каза, че този пясък бил отличен и че от него в Офир правели вар.

Дожът облещи очи.

– Вар от перли! Изумително!

– След това ни заведоха в царския дворец. Целият е от алабастр, само покривът му е от злато и блести като слънце. Там ни прие царицата на Офир, която седеше на кристален трон.

– Нима Офир се управлява от жена? – учуди се епископът.

– Да, монсиньор. Жена с ослепителна красота, подобна на някаква богиня.

– Очевидно една от амазонките – замислено изказа мнението си епископът.

– Ами другите жени – не се съдържа дождът, – разбираш ли, имам предвид жените изобщо, има ли там хубави жени?

Мореплавателят молитвено събра ръце.

– Ах, ваша милост, такива жени не съм виждал дори в Лисабон по време на моята младост.

Дожът пренебрежително махна с ръка.

– Хайде, приказки! В Лисабон, разправят, жените били черни като мачки. Но във Венеция, драги мой във Венеция преди някакви си трийсет години, знаеш ли ти какви жени имаше тук! Като че ли Тициан⁷ ги бе писал! Е хайде, кажи за офирските жени, разправяй!

– Аз съм стар, ваша милост – каза Фиало, – но Маноло, той какви

---

4. КАДИС – испанска провинция с едноименен главен град в южната част на Андалусия.

5. КОИМБРА – главен град на Португалската провинция Беир на река Мондего.

6. АСФОДЕЛ – средиземноморско растение с мечовидни листа и с голям грозд от бели цветове. Според вярването на античните народи, то било посветено на подземните божества.

7. ТИЦИАН, ТИЦИАНО ВЕЧЕЛИ (1477–1576) – голям италиански художник, живял във Венеция, основател на школа.

работи можеше да разкаже, ако не го бяха убили тия мюсюлмани, които ни плениха при Балеарските острови⁸.

– Много ли би могъл да разказва? – продължаваше дождът да разпитва с интерес.

– Пресвета Богородице – извика старият мореплавател, – не бихте му повярвал дори, ваша милост. Да ви кажа, след като стояхме две седмици, Маноло стана на вейка, да го духнеш, ще полети, толкова олекна.

– Ами царицата?

– Царицата носи железен колан и железни накити. „Съобщиха ми, че си имал желязо,“ – каза тя, – „на нас от време на време ни доставят желязо арабските търговци.“

– Арабските търговци! – извика дождът и удари с юмрук по ръчката на трона си. – Видиш ли ги какви са, от всички пазари ни изместват тия разбойници! Ние няма да търпим това, тук се касае за върховните интереси на Венецианската република. С Офир ще търгуваме ние и баста! Ще ти дам три кораба, Джовани, три кораба, пълни с желязо...

Епископът вдигна ръка.

– Ами по-нататък, Джовани?

– Срещу всичкото желязо царицата ми предложи злато, равно по тегло на желязото.

– И ти прие, разбира се, мошеник с мошеник!

– Не приех, монсиньор. Казах, че не продавам желязото на тегло, а на обем.

– Правилно – каза епископът. – Златото е по-тежко.

– Особено офирското злато, монсиньор. То е три пъти по-тежко от обикновеното злато и е червено като огън. Царицата, значи, нареди да изковат от злато същата котва, същите гвоздеи, същите вериги и същите мечове, каквито бяха нашите, железните. Ето защо трябваше да останем там някоя и друга седмица.

– Че за какво им е желязото? – учуди се дождът.

– Търсят го, защото е рядко, ваша милост – каза старият търговец. – От него правят накити и пари. Железните гвоздеи ги съхраняват в раклите си като най-скъпоценни съкровища. Казват, че желязото било по-убаво от златото.

Дождът склопи клепачите си, подобни на пуякови.

– Изумително – мърмореше той. – Това, Джовани, е извънредно

---

8. БАЛЕАРИ – група от два големи и няколко по-малки испански острова в Средиземно море.

интересно. И какво стана по-нататък?

– След това ние натоварихме всичкото злато на крилатите мулета и по същия път се върнахме на морския бряг. Там ние отново сковахме кораба си със златните гвоздеи, златната котва я окачихме на златната верига. Изпокъсаните въжа и платна заменихме с копринени и потеглихме с попътния вятър към родината си.

– Ами перлите – попита дождът, – никакви перли ли не взехте със себе си?

– Не взехме – каза Фиало. – Извинявайте, ама те бяха колкото пясъка в морето. Само няколко перли бяха останали в обувките ни, но и тях ни взеха тия неверници, алжирците, когато ни нападнаха при Балеарски-те острови.

– Намирам – мърмореше дождът, – че това описание е доста правдоподобно.

Епископът като че ли се съгласи с него.

– Ами животните – сети се той, – има ли там, в Офир, кентаври⁹.

– Не съм чувал, монсиньор – почтително каза мореплавателят. – Но има фламинго.

Епископът изпръхтя с нос.

– Трябва да имаш грешка. Фламинго се срещат в Египет – известно е, че те имат само по един крак.

– Има диви магарета – добави мореплавателят – на черни и бели ивици, също като тигрите.

Епископът подозрително вдигна поглед.

– Слушай, ти да не искаш да ни баламосваш? Не съм чувал досега за магарета на черни и бели ивици. Но едно нещо ми се вижда странно, Джовани. Ти твърдиш, че сте прелетели офирските планини на крилатите мулета.

– Да, монсиньор.

– Хм, виж ти каква работа. Според арабските източници, в офирските планини живее птицата Ног, която, както е известно, има железен клон, железни нокти и бронзови пера. Нищо ли не си чул там за нея?

– Не съм чувал, монсиньор – запъна се мореплавателят.

Порденонският епископ озадачено поклати глава.

– През тия планини нищо не може да прехвъркне, драги, ти недей ги разправя тия; доказано е, че там живее птицата Ног. Това просто

---

9. КЕНТАВРИ – според гръцката митология, полубожествени същества в горната си половина с образ на хора, в долната половина – коне.

технически е невъзможно: птицата Ног ще изкълве пегасите до един, също както лястовицата гълта мухите. Ти недей приказва, нас ти не можеш ни измами. Ами какви дървета растат там, я кажи, шмекер такъв?

– Ами какви дървета – с мъка изрече клетникът, – известно е какви дървета. Палми, монсиньор.

– Видя ли, че лъжеш – победоносно каза епископът. – Според Бубон от Бискра, най-големият авторитет по тези въпроси, в Офир растат нарове, в които вместо зърна има карбункули¹⁰. Преглушава история си измислил ти, братко.

Джовани Фиало падна на колене.

– Бог ми е свидетел, монсиньор, как би могъл необразован търговец като мене да измисли Офир?

– На мене ще ги разправяш тия – гълчеше го ученият епископ, – аз по-добре от тебе зная, че съществува Офир, страната на златото; а колкото се касае до тебе, ти си един лъжец и мошеник. Това, което разказваш, противоречи на достоверните сведения от източниците и следователно е лъжа. Ваша милост, този човек е измамник.

– Още един ли – въздъхна старият дож, примигвайки загрижен. – Ужасно, колко авантюристи се навъдиха в последно време. Изведете го! – Podestá viceregente погледна въпросително.

– Както обикновено, както обикновено – прозя се дожът. – Нека полежи, докато почернее, а след това го продайте на някоя галера. Жалко – промърмори, – че се оказа мошеник, имаше и по нещо вярно в разказа му... Трябва да го е чул от арабите.

КРАЙ

---

10. КАРБУНКУЛ – вид скъпоценен камък, гранат.

© 1932 Карел Чапек
© 1968 Светомир Иванчев, превод от чешки

Karel Čapek
, 1932

Сканиране, разпознаване и редакция: К. Ч.

Издание:

Карел Чапек. Книга апокрифи. Разкази
Издателство „Народна младеж“, София, 1968
Редактор на издателството Вера Филипова
Художник Иван Кирков
Художествен редактор Иван Стоилов
Технически редактор Лазар Христов
Коректор Мери Керанкова

Karel Čapek. Kniha apokryfů
Vydání 4
Československý spisovatel. Praha, 1964

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/10660>]